

Alexandru Cesar IONESCU Mihai OLTENEANU
Costin RUCĂREANU

UN OM ÎNTRE OAMENI
MARTIN BERCOVICI
IN MEMORIAM

1902 - 1971

Membru titular al Academiei Române
Inginer electromecanic
Profesor universitar

VIATA ȘI ACTIVITATEA

EDITURA
ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
BUCUREȘTI 2010

Editura Academiei Oamenilor de Știință din România

Adresa: Splaiul Independenței, nr. 54, sectorul 5, cod 050094
București, România

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IONESCU, ALEXANDRU CESAR:

Un om între oameni. Martin Bercovici. IN MEMORIAM/
Alexadru Cesar Ionescu, Mihai Olteneanu, Costin Rucăreanu.
București: Editura Academiei Oamenilor de Știință din România,
2010

ISBN 978-606-92500-3-7

I. Olteneanu, Mihai

II. Rucăreanu, Costin

37(498) Bercovici, M.

929 Bercovici, M.

Șef Serviciu: ing. Liviu-Mihai SIMA, drd.

Redactor: prof. Andrei D. PETRESCU, drd.

Documentarist: ing. Ioan BALINT

Tehnoredactori: ing. Alexandru CHIUȚĂ, drd.

Răzvan BERBECARU

Coordonatori: Mihai OLTENEANU

Veronica OLTENEANU

Consultant științific: Prof. ing. Ion CHIUȚĂ, dr.

Traducerea în limba engleză a rezumatului:

Cristina Diana MANTU

Ediția a II-a

Copyright © Editura Academiei Oamenilor de Știință din România

București, 2010

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
ABSTRACT.....	8
MOTTO	11
RECUNOȘTIINȚĂ ȘI ADMIRAȚIE	13
NOSTALGIE	15
COPILĂRIA FERICITĂ ȘI TINEREȚEA DEDICATĂ ÎNVĂȚĂTURII	21
Orașul în care s-a născut	21
Școala primară	23
Anii de liceu.....	24
Student la prestigioasa școală Politehnică din București....	28
TÂNĂRUL INGINER ELECTROMECHANIC ANGAJAT LA SOCIETATEA GENERALĂ DE GAZ ȘI ELECTRICITATE	35
OPONENT AL BARBARIEI PRIN EDUCAȚIE – ȘCOALA BERCOVICI.....	40
Condițiile în care a înființat școala	40
Cursurile de pregătire tehnică (C.P.T.) ale Centralei Evreiești din România.....	47
O mărturisire zguduitoare	53

CREATORUL ȘCOLII DE REȚELE ELECTRICE DIN ROMÂNIA	73
CONTRIBUȚII LA ELECTRIFICAREA ROMÂNIEI.....	88
Savantul cercetător al energiei electrice	94
Studii și cercetări academice	106
PARTICIPĂRI LA CONGRESE DE SPECIALITATE DIN ȚARĂ ȘI INTERNAȚIONALE.....	134
OMUL BLÂND ȘI BUN <i>MARTIN BERCOVICI</i>	160
IN MEMORIAM PAGINI ÎNDOLIAȚE	173
ADNOTĂRI.....	203
CRONOLOGIE	223
BIBLIOGRAFIE.....	226
MULȚUMIRI	237
ÎNCHEIERE	239

PREFAȚĂ

OMAGIU PENTRU ACADEMICIANUL MARTIN BERCOVICI (1902-1971)

Trecutul Acad. Martin BERCOVICI este o comoară, iar din meandrele trecutului său, am adunat frumoase amintiri neșterse, pe care le las șuvoi să se reverse.

Martin BERCOVICI a fost un mare inginer, un mare profesor, un mare om de știință, despre care profesorul Constantin DINCULESCU spunea: Martin BERCOVICI a fost un „**OM ÎNTRE OAMENI**”.

Martin BERCOVICI și-a început activitatea în anul 1927, în cadrul Societății de Gaz și Electricitate.

În *Revista Gazelectra*, anul II, decembrie 1937 găsim că ing. Martin Bercovici este șeful departamentului rețele electrice, al Societății de Gaz și Electricitate. În cadrul acestui departament Martin BERCOVICI a rezolvat următoarele probleme:

- crearea unei concepții unitare pentru dezvoltarea și modernizarea instalațiilor de alimentare cu energie electrică din București;

- introducerea unor sisteme moderne de protecție a instalațiilor electrice noi și structurii a rețelelor electrice Bucureștene;

- conducerea lucrărilor de proiectare, montaj și punere în funcțiune a stației de 110kV, a stațiilor de 30/5 kV, a rețelei de 30 kV și reorganizarea rețelelor de 5 kV ale orașului București;

- introducerea unor tarife stimulative.

În *Revista Gazelectra*, anul II, martie 1938, se menționează conferința inginerului *Martin Bercovici* „Configurația rețelei de distribuție a orașului București” – prezentată Joi, 12 mai 1938 la *Direcția Tehnică* sub prezidența d-lui Director General N. G. Caranfil.

În *Revista Gazelectra*, anul II, Mai 1938 găsim un exemplu al preocupărilor teoretice ale d-lui Subdirector *Martin Bercovici*: la 3 martie 1938 a prezentat conferința „Principiile de funcționare a întrerupătoarelor de curent alternativ”.

Tot din *Revista Gazelectra*, în diverse numere se prezintă manifestări, conferințe și alte activități la care au participat împreună cu *Martin Bercovici* și alte personalități ale energiei române: Paul Dimo, Dimitrie Leonida, I. S. Gheorghiu, Rotaru, S. Ștefănescu ș.a.

În *Revista Gazelectra*, anul III, Septembrie 1938 găsim informația din care rezultă *Inaugurarea cursurilor practice ale Școlii de ucenici a Societății Generale de Gaz și de Electricitate*.

Una dintre preocupările principale ale lui *Martin Bercovici* a fost asigurarea unei bune pregătiri a personalului de execuție.

La Societatea de Gaz și Electricitate, *Martin Bercovici* a lucrat 20 ani având multe funcții de conducere tehnică iar în anul 1944 a fost numit Subdirector General. În perioada 1940-1944 formal i s-a desfășurat contractul de muncă dar a continuat să lucreze pe bază de comenzi mascate. Tot în această perioadă, *Martin Bercovici* este profesor și director al *Școlii Evreiești Tehnice superioare* din București.

Martin Bercovici a fost în perioada 5 iulie 1947 – 28 iulie 1949 director al *Direcției Electricității* din Ministerul Industriei, în continuare a fost primul Director General al Institutului de Studii și Proiectări Energetice (ISPE). *Martin Bercovici*, împreună cu acest institut realizează primul plan de electrificare al țării.

În continuare se consacră activității de profesor, fiind șeful catedrei de Rețele Electrice la *Facultatea de Energetică*. În 1950, împreună cu prietenul Constantin Dinculescu, înființează *Facultatea de Energetică* din Institutul Politehnic din București.

Ca membru permanent al consiliului tehnic al MEE a fost conducătorul tehnic al acestui minister. Toate proiectele de dezvoltare a Sistemului Energetic Național erau aprobate și de el.

Martin Bercovici fost nu numai un mare inginer dar și un emerit om de știință. În anul 1952 este ales Membru Corespondent al Academiei Române, iar în anul 1963 devine membru titular.

Martin Bercovici a fost un model atât ca inginer, ca profesor, cât și ca om. A lucrat în beneficiul țării, dăruindu-i acesteia munca sa. Ar trebui să existe mai mulți oameni ca *Martin Bercovici*, iar noi ar trebui să-i apreciem și să facem tot ce ne stă în putință să devenim nu numai oameni de știință, ci să fim cu adevărat OAMENI.

Fac parte din ultima promoție de studenți la care a predat Acad. *Martin Bercovici* (până în 1971), profesor a cărui activitate reprezintă o comoară atât pentru mine cât și pentru toți energeticienii români.

Printr-o muncă deosebit de grea și de competentă, cei trei autori au reușit să ne prezinte în această carte *viața și activitatea profesională* a acestui mare pioner al energiei românești.

Prof. univ. dr. ing. Ion N. CHIUȚĂ

Membru titular al *Academiei Oamenilor de Știință din România*

ABSTRACT

Born on August 24, 1902 in Bârlad, *Martin Bercovici* went to primary school and highschool of his town and between 1921 and 1926 attended the lectures of the Polytechnic School Bucharest. He graduated with a Diploma in electro-mechanics engineering.

After finishing his studies he started his career at the Romanian Railway – Society. From 1927 until 1948 he worked at the former General Society of Gas and Electricity Bucharest as engineer, where, in 1939, he was promoted to technical assistant director.

From 1947, when the former General Society turned into The General Enterprise of Electricity Bucharest, he was elected general assistant director. During 1948 and 1949 he worked at The Industry Ministry as director of The Energy Direction and later as director and organizer of The Institute of Energetic Studies and Projects (EISP).

During this time, he brought a precious contribution to our country by elaborating the first decade electrification plan and the whole use of waters. He also showed his concern about introducing the newest technical solutions for the production, transport and distribution problems of the electric energy.

During 1952-1954 he worked at The Electric Energy and Electrotechnical Industry Ministry as director of the Technical Direction. In the autumn of 1954 he was transferred to the State Committee of Planning where he became director of The Electric Energy Direction, and in January 1958 until 1968 he occupied the position of technical counsellor of The State Direction of Planning Coordination.

During the time he worked at the State Committee of Planning his activity concerned in developing the national electroenergetic system (thermo and hydroelectric power stations and networks for the transport and distribution of the high and low tension) and the rational use of all kinds of energy (drawing up the annual and long term energetic balance, the reduction of specific consumption of energy in industry). He brought an important contribution to the substantiation of the most important problems of our country's energetic politics.

Apart from his work, *Martin Bercovici* developed an important and rich didactic and scientific activity as professor and researcher. In 1940, as result of the fascist persecution, he was dismissed and he set up a superior technical school for the young Jews named Bercovici School or Polytechnics, which functioned until 1944. In the last decades of his life he was professor and boss of the professor's chair of the Polytechnic Institute of Bucharest. He was also section boss at the Romanian Academy's Energetics Institute. Due to his continuous activity and concerns, *Martin Bercovici* took part actually at the education of many generations of engineers and researchers in the domain of general energetics and contributed to the development of the Romanian school of electroenergetic networks and systems.

He gave specialized lectures in the country and abroad and participated with a great number of reports and lectures at different international conferences and congresses of professional nature (The World Conference of Energy, The International Conference of Electric Networks).

He published specialized articles and studies in different Romanian and foreign magazines. *Martin Bercovici* was a permanent member of The International Conference of High Electric Networks (ICHEN). He also developed an intense public

activity at the former Scientific Engineers and Technicians' Association's Central Council (SETA), where for a long period of time he was president of the Energetic Section.

During this time, *Martin Bercovici* found himself among the initiators and organizers, in November 1957, of "The First Conference of Electricians". This conference meant a big success on one hand due to the great number of Romanian and foreign specialists who participated here and on the other hand to the content of the given lectures and that of the debates.

Due to the important tasks, which he fulfilled during the negotiations with Yugoslavia and as president of the Romanian Part at the deciding commission for the arrangements in the area of the Danube's Steel Gates Sector, he brought important contributions.

In 1952 he was elected correspondent member of the Romanian Academy and later he became permanent member of this high scientific forum due to his rich and multilateral activity and his special achievements.

He was awarded The First Class State Prize and many other Romanian and foreign orders and medals. Mr. *Martin Bercovici*, academician professor and engineer, a worldwide known specialist, passed away on January 19, 1971.

Everyone who knew and appreciated him shall preserve the memory of his distinguished personality, who honoured and served the Romanian science and technics more than four decades.

Motto

INGINERIA ENERGETICĂ, în tot ce are mai frumos, este o simbioză creatoare între concretul tehnologic, abstractul științei și inefabilul artei.

ENERGETICA are o triplă concepțiune: ca știință, ca ramură a tehnicii, ca profesie.

ENERGETICA este o știință aplicată situată la confluența între științele tehnice, economice, cele ale naturii, sau mai degrabă supradisciplinară. Împrumută și impune folosirea unui bogat arsenal științific, de concepte, metode, instrumente și rezultate de la alte științe, domenii și discipline.

Martin Bercovici

RECUNOȘTIINȚĂ ȘI ADMIRAȚIE

S-au împlinit o sută de ani de la nașterea academicianului *Martin Bercovici* și treizeci și unu de ani de la trecerea sa în neființă. Numele lui se află înscris în galeria marilor personalități ale energiei românești, fiind cunoscut de mai multe generații de studenți și ingineri care și-au făcut studiile superioare la Politehnica București, dar și de energeticieni din țară și din străinătate. În timpul vieții s-a bucurat de recunoașterea meritelor sale – ca om de știință, profesor universitar și inginer practician, – din partea studenților, colaboratorilor și savanților, a celor mai înalte autorități ale statului român și din alte țări.

Foștii lui studenți, colaboratori și persoanele care l-au cunoscut nu l-au uitat nici după decenii de la trecerea în neființă și l-au omagiat de mai multe ori în țara în care s-a născut și a trăit, dăruindu-se cu toată capacitatea lui pentru propășirea economică și bunăstarea populației din care s-a ridicat. A fost omagiat și în țara strămoșilor săi, pe care ei au părăsit-o cu două milenii în urmă, din cauza cotropitorilor romani, reînviată prin strădania fiilor săi răspândiți în toată lumea: Țara Sfântă Statul Israel.

Cu ocazia centenarului nașterii sale, un grup de foști studenți ai săi, deveniți personalități în electroenergetica românească, dar și din alte țări ale lumii ca Anglia, Franța, USA, Israel, Germania, au hotărât să adune toate documentele existente și mărturiile verbale ale celor care l-au cunoscut, cu care a colaborat la catedră sau în producție, într-un volum în care să prezinte viața și opera maestrului.

Această lucrare monografică, întocmită ca urmare a unor cercetări științifice, constituie un „dosar” cu probe care atestă valoarea națională și internațională a celui omagiat.

Secolul XX, în care a trăit, a fost al furtunilor provocate de două războaie mondiale, dar și al unei dezvoltări științifice fără precedent. Cel omagiat în acest volum nu a făcut politică, a fost inginerul creator, dar a fost nevoit să se zbată în valurile politicianiste, a acționat prin răspândirea culturii tehnice împotriva obscurantismului nazist, a participat la construirea României moderne creând energie alături de alți savanți de aceeași talie, ca Dimitrie Leonida, C. Dinculescu, Constantin I. Budeanu, Remus Răduleț, Paul Dimo ș.a.

Imaginea luminoasă a creatorului de energie electrică strălucește în Panteonul marilor oameni de știință ai României, atât prin activitatea profesională cât și prin umanismul de care a dat dovadă. *Martin Bercovici* va fi un model permanent pentru cei tineri, care îi vor urma exemplul de viață și creație în folosul omenirii.

Autoriú

NOSTALGIE

În viața fiecărei persoane sunt momente importante, de răscruce, de care își aduce aminte cu plăcere. De exemplu, n-am să uit niciodată sala de curs I_{II-10} din vechiul sediu al Politehnicii din București. Acolo, în acea sală, l-am cunoscut, în toamna anului 1950, pe cel care a fost acad. prof. *Martin Bercovici*. Era prima oră a cursului de rețele și sisteme electrice. Acolo, în acea sală, am aflat ce înseamnă să fii energetician și să-ți iubești profesia.

Am făcut parte din prima serie de studenți care au dat examenul de admitere la Facultatea de Electrotehnică, nou-creată în 1948. În urma reformei învățământului, fosta Facultate de Electromecanică s-a împărțit în Facultatea de Mecanică și Facultatea de Electrotehnică. Toți candidații pentru Facultatea de Electromecanică am fost complet dezorientați. Nimeni nu ne-a explicat ce vor face absolvenții noilor facultăți. Cel mai bun sfătuitor a fost banul, așa am ales Facultatea de Electrotehnică.

La începutul anului trei de studii, în 1950, a luat ființă Facultatea de Energetică cu patru secții. A trebuit să alegem una din secțiile facultății. Este drept că au fost niște ședințe de informare asupra importanței noilor specialități, dar lectorii care ne-au vorbit erau tot atât de „bine informați” ca și noi. Printr-un concurs fericit de împrejurări, am fost repartizat la secția Electroenergetică.

Primul lucru pe care l-a făcut *Martin Bercovici*, după ce s-a prezentat, a fost să se informeze în ce măsură știm ce meserie

am ales. Nu i-au trebuit decât câteva minute pentru a-și da seama de dezorientarea noastră. A sacrificat prima ședință a cursului ca să ne explice ce este un sistem energetic, ce sunt transportul și distribuția energiei electrice și care sunt sarcinile inginerilor energeticieni.

De-abia din acest moment mi-am dat seama ce noroc am avut și că voi avea o frumoasă specialitate, dar, totodată, am înțeles că munca de energetician cere dăruire și sacrificiu. Un energetician, mai ales cel din exploatare, este în permanență pus în situația de a lua decizii rapide, fără a se putea consulta cu cineva.

După a doua oră a cursului, am fost cu toții încântați de talentul pedagogic al lui *Martin Bercovici*. Atunci ne-am dat seama că în Politehnică nu sunt materii grele sau ușoare. Toate sunt la fel de grele, dar sunt profesori buni și slabi. Noi am avut parte de un profesor excelent.

Sigur că am început să ne interesăm cine era *Martin Bercovici* și am aflat ce om deosebit aveam la catedră. Ca tânăr inginer, și-a început activitatea la Societatea de Gaz și Electricitate din București. Datorită calităților deosebite a fost promovat rapid în funcții de conducere.

În perioada respectivă, Bucureștiul a cunoscut o dezvoltare rapidă și, bineînțeles, instalațiile „Societății” trebuiau dezvoltate în mod corespunzător. *Martin Bercovici* a avut o contribuție esențială la stabilirea concepției tehnice a rețelelor electrice din București și la construcția hidrocentralei Dobrești. Între anii 1940 și 1944, această activitate de pionierat în energetica românească,

la care și-a adus contribuția și *Martin Bercovici*, a fost întreruptă din cauza persecuțiilor rasiale, dar prestigiul de care s-a bucurat i-a permis să conducă Școala tehnică medie și superioară (numită și „Politehnica Bercovici”), unde tinerii evrei au putut să-și mențină trează dorința de învățatură și să se pregătească tehnic și moral pentru o viață mai bună. În perioada când era profesorul nostru, prof. *Martin Bercovici* ocupa și funcția de director al Direcției Energiei. Aflând toate acestea, ne-am simțit foarte mici în fața acestei personalități. Un an mai târziu, în aceeași sală *I_{II-10}*, același *Martin Bercovici* ne-a predat cursul de tehnica tensiunilor înalte. Atunci, am aflat cât de frumoasă este și munca de cercetare în domeniul energetic. Totodată, cursul ne-a făcut să înțelegem că pentru o țară mică, ca România, care nu-și poate permite cercetări costisitoare, munca de cercetare trebuie să se bazeze pe o teorie bine pusă la punct, să țină cont de experiența țărilor cu energetică dezvoltată și să aibă un pronunțat caracter aplicativ. De aceea, cercetarea energetică românească trebuie să aibă țeluri bine determinate, trebuie să se bazeze pe o bună documentare și trebuie să fie condusă de cadre calificate.

După terminarea facultății, am avut șansa să fiu repartizat la Ministerul Energiei Electrice. Acolo, drumurile ni s-au intersectat de multe ori. *Martin Bercovici*, prin funcțiile pe care le-a deținut, era conducătorul tehnic al energiei românești, iar prin personalitatea sa era și conducătorul spiritual al sectorului energetic. Sistemul energetic românesc s-a format prin interconectarea a foarte multe rețele mici – pot spune județene – construite după principii tehnice eterogene și foarte diversificate ca tipuri de instalații.

Ca principal artizan al planului de electrificare, *Martin Bercovici* și-a impus punctul de vedere: atât noile investiții cât și instalațiile de interconectare, trebuiau să fie construite numai cu respectarea noilor concepții și norme tehnice unitare. Modernizarea instalațiilor vechi urma să se facă eșalonat, în funcție de dezvoltarea economică locală, și numai cu respectarea noilor norme tehnice unitare pentru toată țara. Pentru realizarea acestui deziderat, *Martin Bercovici* a impus înființarea Institutului de Studii și Proiectări Energetice (ISPE), la a cărui organizare a avut o contribuție majoră. Acolo, la ISPE, am avut ocazia să-l cunosc pe *Martin Bercovici* și ca șef. A fost un șef a cărui autoritate niciodată nu s-a bazat pe funcția administrativă. Personalitatea sa și argumentele tehnice erau principalele lui arme. Era un șef foarte exigent, dar nu dur.

Martin Bercovici a fost, de asemenea, partizanul dezvoltării sistemului energetic cu 1-2 pași înaintea economiei țării. (Din păcate, acest principiu nu a fost respectat). El a fost un adversar al principiului de a realiza obiective energetice după criteriul rezolvării necesității de moment, fără să se țină seama de perspectiva dezvoltării economice a zonei respective și a sistemului energetic. Îmi aduc aminte de un consiliu tehnic unde urma să se aprobe prima instalație de 220 kV. A adresat o critică aspră proiectanților care nu au analizat necesitățile de viitor. Și a avut perfectă dreptate. La scurt timp s-au dovedit justificate criticile aduse de *Martin Bercovici* și s-a trecut foarte curând la construcția rețelei de 400 kV.

Martin Bercovici a fost și un foarte bun psiholog. Un sistem energetic ce a rezultat din fuzionarea unui mare număr de

întreprinderi mici nu poate deveni omogen numai prin directive tehnice unitare, ci trebuie ca și personalul care lucrează în sistem să fie unitar și omogen, să formeze o familie. În acest scop a organizat, în 1957, prima Conferință Națională a Electricienilor din România. La această conferință, inginerii din sectorul energetic nu numai că au reușit să se cunoască între ei, dar, Conferința fiind cu participare internațională, au avut ocazia să stabilească contacte cu specialiști din țări mai dezvoltate decât România din punct de vedere energetic. Marele succes al acestei conferințe a condus la continuarea acestor manifestări, sub diverse denumiri, care a devenit o tradiție.

La sesiunile de comunicări științifice ale IRME-ului am avut ocazia să stau de vorbă cu *Martin Bercovici* pe îndelete. Eram șeful Serviciului Tehnica Tensiunilor Înalte (TTI), ale cărui sarcini principale erau raționalizarea și modernizarea instalațiilor de înaltă tensiune. Eram la început de drum, aveam experiență numai în exploatarea centralelor electrice, dar sarcinile și pretențiile conducătorilor erau mari. Haosul tehnic era greu de stăpânit.

Primul lucru pe care *Martin Bercovici* mi l-a recomandat a fost instruirea persoanelor din exploatare. Nu cu salariații de la IRME aveau să se modernizeze instalațiile. Modernizarea instalațiilor aveau să o realizeze oamenii din întreprinderile de electricitate, dar trebuie ca aceștia să fie instruiți. Valorificarea cea mai eficientă a lucrărilor de cercetare și modernizare avea să se realizeze prin transmiterea la executanți a rezultatelor pozitive, iar aceasta trebuia făcută nu prin articole, ci prin dialog direct. Și așa au apărut responsabilii TTI și consfăturile TTI. Rezultatul

acestor consfătuiri nu mai trebuie să-l subliniez. Majoritatea responsabililor TTI erau energeticieni de bază. Această acțiune de creare a funcției de responsabili TTI și a instruirii lor a fost sprijinită efectiv de foștii colaboratori ai lui *Martin Bercovici*, atât din conducerea administrativă, cât și de la IPB.

Bineînțeles, ajutorul pe care mi l-a dat nu s-a limitat numai la acest sfat. Am primit un ajutor însemnat în stabilirea temelor de cercetare și, mai ales, am primit îndrumări, pe parcurs, în scopul unei valorificări eficiente a acestora.

O altă calitate a lui *Martin Bercovici*, care trebuie evidențiată, constă în aceea că a știut să-și aleagă colaboratorii și să-și pregătească succesorii pentru funcțiile pe care le-a avut.

Dr. ing. Alexandru Ionescu

COPILĂRIA FERICITĂ ȘI TINEREȚEA DEDICATĂ ÎNVĂȚĂTURII

La începutul secolului al XX-lea, când s-a născut *Martin Bercovici*, omenirea privea cu optimism viitorul. Se părea că totul a fost descoperit și inventat, iar industria în dezvoltare avea să asigure o viață fericită locuitorilor planetei. Dar nu a fost să fie așa, lumea de atunci s-a înșelat. Două războaie mondiale și frământări sociale au măcinat populația Pământului și au schimbat destinele a sute de milioane de oameni. În acest secol frământat a trăit inginerul savant și umanistul, a cărui viață și operă o prezentăm, reconstituită pe bază de documente și mărturisiri.

Orașul în care s-a născut

Târgul Bârlad apare în documente din secolul al XII-lea ca localitate în care se vindeau și cumpărau vitele și ca reședință a marelui vornic conducător al curții domnești din Țara de Jos. Această așezare situată pe malurile râului cu același nume, pe Podișul Moldovenesc, într-o zonă de dealuri cu altitudini sub 500 de metri, a devenit oraș în secolul al XIX-lea și s-a afirmat ca unul dintre cele mai vechi centre urbane din provincia istorică Moldova, care la 1864 sub domnitorul (principele) Alexandru Ioan Cuza, s-a unit cu principatul Munteniei formând Principatele Unite – Țara Românească. Prosperitatea orașului a fost datorată faptului că se afla pe importantul drum european care lega Constantinopolul și țările de la Dunăre cu Polonia, mergând spre Marea Baltică.

La începutul secolului al XX-lea, Bârladul era un centru comercial și meșteșugăresc prosper, cu o populație de aproximativ patruzeci de mii de locuitori, formată din români, evrei, ucraineni și alte naționalități. Această populație eterogenă trăia în spiritul țăranilor și intelectualilor români, în pace și bună înțelegere între oameni, tradiție moștenită din neam în neam, indiferent de religie și naționalitate.

La începutul acestui veac, dacă intrai în oraș prin partea de sud, venind de la Tecuci, și parcurgeai strada Principală, la nr. 27, pe colț cu strada Roșiori, se vedea o curte vastă în care se afla o casă masivă cu etaj și scânduri aliniată după un sistem pe care numai proprietarul îl cunoștea. La intrarea în curte era o firmă mare pe care scria „DEPOZITUL DE CHERESTEA LA BERNARD BERCOVICI”.

Proprietarul depozitului de cherestea și materiale de construcții nu era un negustor oarecare; el era absolvent al Școlii de aplicații pentru ingineri și conductori, prima școală tehnică din Moldova, înființată la Iași, în anul 1849, de marele cărturar moldovean Gheorghe Asachi. El era renumit în oraș și în județ ca un constructor de case foarte priceput, care dădea clientului „la cheie” o locuință trainică și cu o împărțire utilitară. În casa cu etaj, la parter își desfășurau activitatea birourile firmei Bercovici, iar la etaj locuia familia, care avea doi copii: pe Marcel, născut în 1895, și pe Adela, născută în 1898. Stăpâna casei, doamna Roza, era o persoană severă, conștiincioasă, care într-o parte a curții cultiva o grădină de zarzavat și creștea păsări (găini, rațe, găște, curcani), cu care asigura hrana familiei. Familia Bercovici a fost binecuvântată de Dumnezeu cu un al treilea copil, un băiat, care

s-a născut în ziua de 24 august 1902 și a fost botezat cu numele de *Martin*. Băiatul cel mic s-a bucurat de tandrețea părinților, a fratelui și a surorii mai mari. Era curios să știe cât mai multe lucruri și în dorința lui de a învăța, frații cei mari l-au învățat să scrie, să socotească și să citească înainte de a urma școala primară. A avut o copilărie fericită.

Școala primară

La împlinirea vârstei de șapte ani, în anul 1909, *Martin*, în conformitate cu legile țării, trebuia să fie înscris și să urmeze cursurile obligatorii ale școlii primare. În orașul Bârlad, învățământul școlar a fost atestat din 1803, când domnitorul (principele) Alexandru Constantin Moruzi, a hotărât înființarea în acest oraș important a școlii cu limba de predare elina (greaca). În timpul în care *Martin* trebuia să înceapă cursul primar obligatoriu, în oraș funcționau șase școli de băieți și tot atâtea de fete, susținute din bugetul statului și trei școli particulare tutelate și finanțate de Comunitatea cultului israelian care își avea sediul pe strada Regală nr. 145. La aceste școli particulare atestate de inspectoratul școlar se predă după aceeași programă analitică, în limba română, ca la școlile de stat, iar corpul didactic, începând din anul 1830, era autorizat de inspectoratul școlar. În plus, la aceste școli particulare se studia Biblia în limba română.

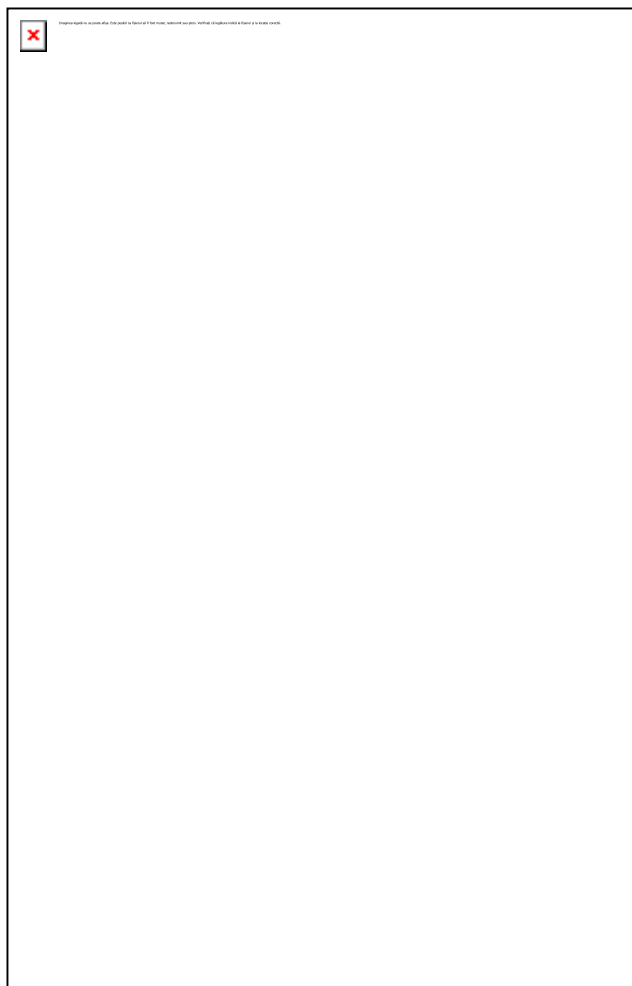
Părinții lui *Martin* au ales, pentru cursul primar de patru ani, să îl înscrie la Școala primară de stat „Gheorghe Roșca Codreanu”. În cursul primar *Martin* s-a dovedit un copil silitor, a fost premiat în fiecare an, fapt care i-a determinat pe părinți să îl sprijine pentru a urma cursurile liceului, să se formeze pentru o carieră intelectuală.

Anii de liceu

În orașul Bârlad, în anul 1913 funcționau mai multe licee și școli profesionale. Elevul *Martin Bercovici*, în vârstă de 11 ani, a ales să înfrunte un examen de admitere la cel mai important liceu din oraș, „Gheorghe Roșca Codreanu”, recunoscut ca unul dintre cele mai prestigioase lăcașuri de învățământ din țară, atât prin exigența profesorilor cât și pentru viața culturală care emana din această școală cu impact și asupra populației. Acest liceu s-a înființat la 20 octombrie 1846 – purtând denumirea, în prezent arhaică, „Clasul real” – prin donația testamentară semnată în 1837, lăsată de marele umanist și patriot moldovean Gheorghe Roșca Codreanu, pentru a se deschide o școală în care să se predea în limba română, dar să se învețe și în limba latină.

Această școală urma să formeze intelectuali, având la bază un învățământ românesc, care să înlăture școlile create de domnitorii fanarioți și în care se studia în limba greacă. De la înființare, această școală s-a modernizat continuu după modelul european, în special cel francez, devenind în anul 1858 gimnaziu, în 1864 liceu teoretic, iar la sărbătorirea centenarului de la înființare în anul 1946, a fost declarat al patrulea Colegiu Național al României.

Când *Martin Bercovici* s-a hotărât să devină elev al acestui liceu de talie europeană, mulți dintre foștii elevi erau profesori universitari, membrii ai Academiei Române, generali în armata țării, scriitori și oameni de artă cunoscuți, economiști, ingineri sau specialiști în diferite domenii, care își afirmau cu mândrie faptul că au fost elevii acestui liceu.

Martin Bercovici la 14 ani cu părinții, Rosa și Bernard

Martin Bercovici, candidat la examenul de admitere în anul școlar 1913-1914, pentru clasa I-a a liceului „Gheorghe Roșca Codreanu”, reușește pe unul dintre primele locuri. În acest liceu predau profesori de marcă, dintre care mulți, după un stagiul de predare, au devenit profesori universitari. Liceul dispunea de o clădire monumentală, de săli de clasă luminate și aerisite, de laboratoare de fizică și chimie, de sală de sport, de sală pentru

manifestări culturale, și de o curte mare pentru recreația elevilor.

Programa analitică similară cu cea a liceelor din țările europene, dădea posibilitatea absolvenților, după bacalaureat, să candideze cu succes la studenție în orice universitate din țară sau din Europa.

Se predau limbile română, franceză și italiană, în tot timpul celor șapte ani de studii liceale, de la clasa 1-a la a 7-a; matematica, geometria, algebra reprezentau lecții de bază și erau predate începând din clasa 1-a până în clasa a 7-a, iar științele fizico-chimice se predau începând din clasa a 3-a până în clasa a 7-a. De asemenea, se predau istoria României și istoria universală, geografia, științele naturale (zoologia, botanica, biologia), muzica, desenul, filosofia și educația fizică.

O viață spirituală emana din acest focar de cultură, la care participau și elevii din cursul superior, clasele 5-7. Au rămas în istorie Academia bărlădeană, asociațiile, societățile culturale, cenaclurile și revistele publicate în acel oraș. La sfârșitul fiecărui an școlar se dădeau examene în scris și oral pentru fiecare materie, iar răspunsurile erau notate cu note de la 1 la 10.

În acest liceu de prestigiu elevul *Martin Bercovici* a obținut în fiecare an premii, din clasa I-a până într-a VII-a. A fost remarcat de profesori de prestigiu, ca Tudor Angheluță o mare personalitate didactică în domeniul matematicii, care, de la catedra de profesor de liceu, a fost solicitat ca profesor universitar la Facultatea de Științe a Universității din București și, apoi, ca profesor la Universitatea din Paris. Profesorul T. Angheluță recomanda elevilor săi care doreau să facă o carieră în domeniile

științelor exacte sau ingineriei să rezolve problemele din „Gazeta matematică”. Primul număr al acestei reviste cu probleme de matematică a apărut la 15 septembrie 1895, din entuziasmul unor matematicieni ca Gh. Țițeica, Vasile Cristescu, Mihail Roco. Publicația era așteptată cu entuziasm de elevii cursurilor reale de la toate liceele din țară. Elevul *Martin Bercovici* era abonat la revista „Gazeta matematică” și la „Revista matematică de Timișoara”. El rezolva regulat problemele publicate în revistele de matematică și era citat ca un corespondent fidel și activ, ca un conștiincios membru al cenaclului Revistei matematică. Astfel, elevul *Martin Bercovici* s-a făcut cunoscut în toată țara ca un eminent corespondent al revistei. Profesorul T. Angheluță îl aprecia în mod deosebit pentru gândirea matematică și pentru talentul său în acest domeniu. Bineînțeles că la matematică a obținut întotdeauna nota maximă.

Elevul *Martin Bercovici* s-a bucurat și de aprecierea altui mare profesor, cel care a fost savantul Ștefan Procopiu, marele fizician, care după ce a fost profesor de fizică la liceul „Gh. R. Codreanu” a devenit profesor universitar la Iași, membru al Academiei Române, cunoscut pe plan mondial pentru contribuțiile sale originale în domeniul geomagnetismului și termodinamicii.

Primul război mondial (1916-1918) – din care Regatul României a ieșit învingător, constituindu-se România Mare, prin alipirea teritoriilor locuite de români, Transilvania, Basarabia și Bucovina – nu a afectat procesul de învățământ din Bârlad.

Martin Bercovici era vedeta clasei și a liceului la matematici și fizică, dar nu era cu nimic mai prejos și nu neglija

nici celelalte materii predate în liceu, fapt care i-a adus premiile la sfârșitul fiecărui an de liceu.

Cu această excelentă pregătire teoretică a terminat liceul și a dat bacalaureatul la secția reală, la care a obținut calificativul foarte bine. Încă de pe băncile liceului își conturase ideea de a deveni inginer electromecanic, fapt care l-a determinat să participe la examenul de admitere la Școala Politehnică.

Numele elevului eminent *Martin Bercovici*, premiant, este înscris cu litere de aur pe placa de onoare a liceului. În anul 1971 la Iași a fost publicată lucrarea monografică „Liceul Gh. Roșca Codreanu”, al cărui autor este profesorul Traian Nicola.

În această monografie, la pagina 369, sunt înscriși absolvenții promoției 1920 – secția reală, iar la punctul 2 îl găsim pe absolventul *Bercovici Martin* – academician, profesor universitar. În aceeași lucrare, liceul se mândrește cu foștii săi elevi ajunși mari personalități și printre aceștia, la pagina 162 apare o scurtă biografie și fotografia academicianului *Martin Bercovici*.

Student la prestigioasa Școală Politehnică din București

Învățământul tehnic românesc apare ca o necesitate a dezvoltării economiei principatelor Muntenia și Moldova, la nivelul industrial al statelor din cuprinsul continentului european. Tinerii din principatele românești, până la începutul secolului al XIX-lea, plecau să se instruiască în domeniul artelor și științelor la universitățile cu tradiție din vestul Europei, ca cele din Franța, Germania, Italia.

În Moldova, la Iași, Gh. Asachi în 1814 și Gh. Lazăr în Muntenia la București, în 1818, înființează școli în care erau predate cursuri de matematici, geodezie, arhitectură, construcții și alte științe care permiteau absolvenților să facă o carieră tehnică inginerească.

În 1844, inginerul francez Louis Chrétien Léon Lalanne înființează la București o școală de conductori tehnici.

În anul 1867, domnitorul Principatelor Unite – Alexandru Ioan Cuza semnează un decret de înființare a „Școlii de Poduri, Șosele și Mine”, cu o durată de cinci ani, cu două secții, una de șosele și alta de mine.

La conducerea acestei școli din 1881, profesorul inginer Gh. Duca introduce o disciplină severă atât în învățământ cât și în comportamentul elevilor (studentilor), ridicând nivelul de pregătire la cerințele marilor universități tehnice europene. Recunoașterea oficială a acestui lăcaș de învățământ superior are loc în 1892, când directorul Școlii Naționale de Poduri și Șosele, prof. Scarlat Vârnav, cere recunoașterea prin decret regal, în care se specifica „*gradul de cultură tehnică ce se obține la noi este asemănător celui din școlile străine*”.

La această școală tehnică superioară au fost profesori care, prin lucrările lor inginerești, s-au afirmat în țară și în străinătate, ca Anghel Saligny, constructorul celui mai lung pod peste Dunăre din epocă, Spiru Haret, astronom cunoscut pe plan mondial, Traian Lalescu, autorul primului tratat de ecuații integrale din lume, Elie Radu, care a introdus tehnica betonului armat în România, Andrei Ioachimescu, autor al unor manuale de mecanică, Ion Ionescu,

matematician valoros și alții.

După primul război mondial, odată cu reîntregirea țării – România Mare – Școala Națională de Poduri și Șosele din București a fost reorganizată în 1920, sub denumirea de „Școala Politehnică” din București atestată prin legea promulgată în 20 septembrie 1923, care a preluat tradițiile de formare a tinerilor în domeniile ingineriei și a dezvoltat învățământul tehnic în domenii noi.

Student 1921

În momentul când candidatul la meseria și titlul de inginer, *Martin Bercovici*, își dădea examenul de admitere, Școala Politehnică din București funcționa cu patru secțiuni:

- Secțiunea de construcții, care forma specialiști pentru construcții civile, industriale, căi ferate, șosele, poduri, gări, porturi, îndiguiri, îmbunătățiri funciare;

- Secțiunea de electromecanică, ce forma ingineri pentru proiectarea și exploatarea instalațiilor mecanice și electrice, distribuția și transportul energiei, proiectarea și construirea de mașini hidraulice, locomotive, generatoare și motoare electrice;

- Secțiunea de mine, în care tinerii studenți erau pregătiți pentru exploatarea minelor de cărbuni, petrol, gaze, substanțe metalifere și nemetalifere;

- Secțiunea industrială, în care se pregăteau viitorii ingineri pentru industria chimică, metalurgică, de textile, alimentară.

Tânărul bacalaureat *Martin Bercovici* a intrat în Politehnică în anul 1921, după ce a susținut un greu examen de admitere, pentru secția de electromecanică pe care avea să o frecventeze timp de cinci ani, evidențiindu-se ca un student conștiincios, silitor, eminent.

Învățământul politehnic beneficia, în acea etapă, de un corp profesoral de elită, care, paralel cu activitatea didactică, desfășura și o activitate de cercetare științifică recunoscută în țară și în străinătate. Profesorii erau implicați în proiectare și activitatea industrială.

A beneficiat de cursurile susținute de:

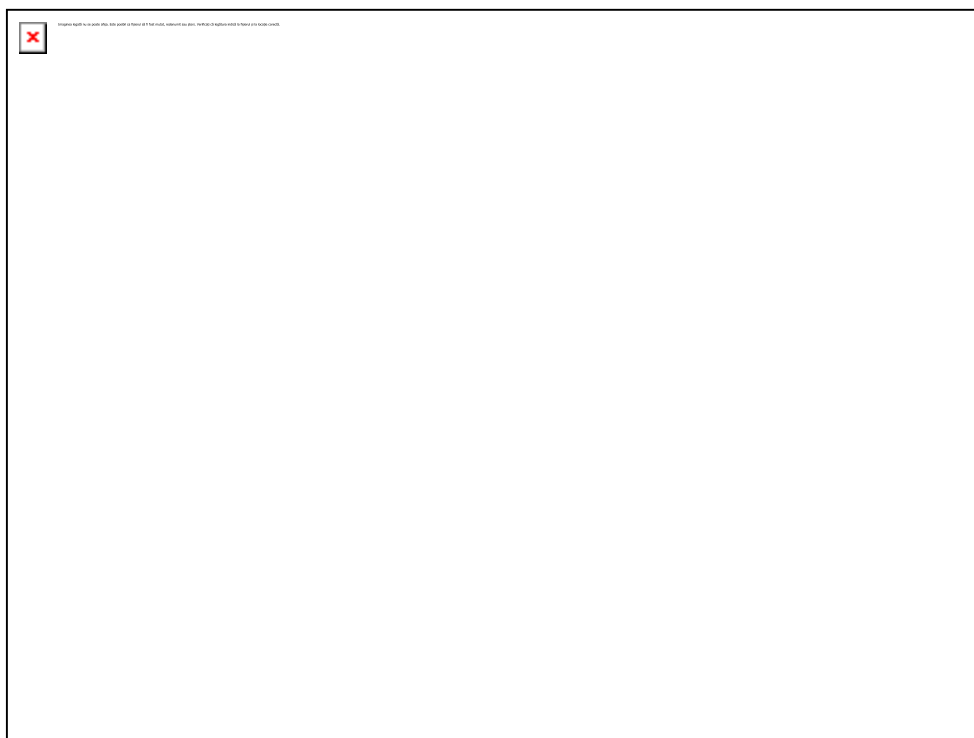
- Nicolae-Vasilescu Karpen (1870-1964), savant în domeniul fenomenelor electromagnetice, termodinamică, fizică atomică, realizator al unor proiecte de electrificare printre care

cel pentru orașele Câmpina și Constanța;

- Constantin Budeanu (1886-1959), care a elaborat teoria fenomenelor reactive și deformante în rețelele electrice;

- Ion St. Gheorghiu, autorul primului tratat de mașini electrice din România;

- Dionisie Ghermani (1877-1948), care a adus contribuții la teoria similitudinii câmpurilor magnetice și a proiectat alimentarea cu apă a orașului București (stația de la Arcuda), fiind și inițiatorul laboratorului hidraulic la Politehnica din București.

Politehnica Polizu

S-a remarcat în timpul studenției și a obținut calificative maxime la următoarele cursuri:

- *Mașini electrice*, ținut de prof. Ion S. Gheorghiu;
- *Măsurări electrice*, predat de prof. Constantin Budeanu;
- *Centrale și rețele electrice*, predat de Ioan Ștefănescu Radu, în colectivul căruia își va începe cariera de inginer la Societatea Generală de Gaz și Electricitate;
- *Tracțiune electrică, Aparate electrice, Materiale electrotehnice, Telefonie*, predate de profesorul Iancu Constantinescu;
- *Radio-comunicații*, cursul profesorului Tudor Tănăsescu.

Concepția de predare a cunoștințelor, la școala la care a studiat *Martin Bercovici*, cuprindea cursuri de bază necesare tuturor specialităților ingineresti, ca matematică, fizică, chimie ș.a., și cursuri tehnice de specialitate.

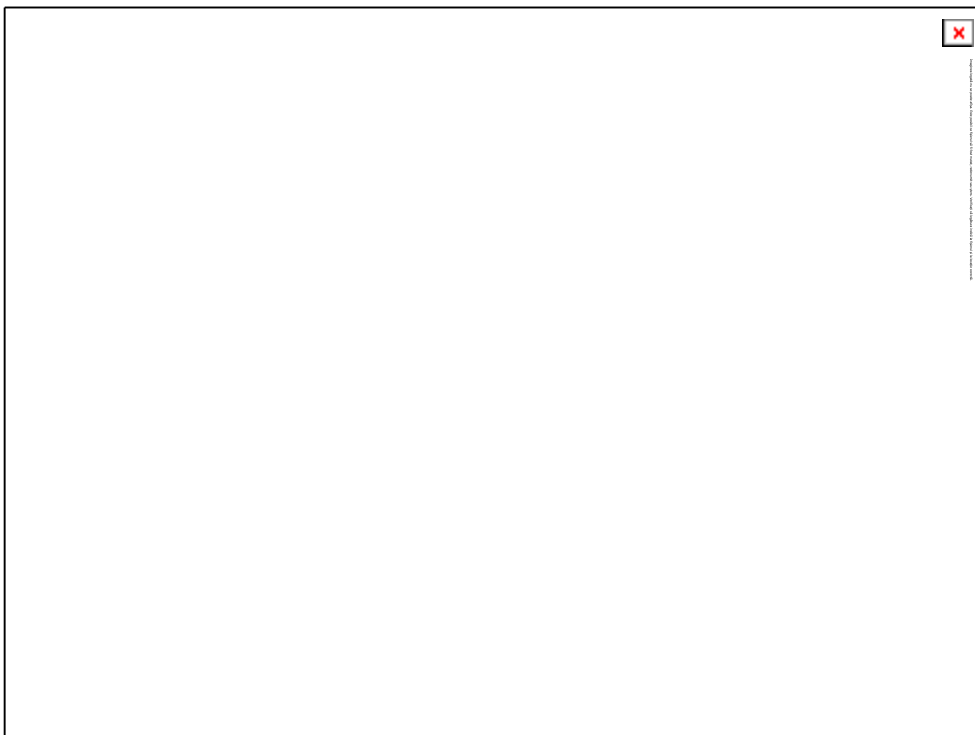
Lucrările practice și practica în industrie îmbogățeau cursurile teoretice și stimulau imaginația și creația tehnică.

Pe lângă învățământul tehnic, se predau și cursuri de economie politică, de drept administrativ, contabilitate, comerț și organizarea muncii. Pentru documentare și comunicare cu specialiști străini, pe atunci se predau și limbile franceză, germană și engleză. Astfel, viitorul inginer avea cunoștințe enciclopedice.

Rectorul Politehnicii din București, Nicolae Vasilescu Karpen, a enunțat o serie de idei filosofice în legătură cu pregătirea inginerescă. Astfel, el spunea: „*arta inginerească cere cunoștințe de tot felul și o erudiție specială pentru a executa lucrări solide și plăcute*”. El cerea studenților (elevilor) Școlii Politehnice: să scrie bine, să compună, ca să își poată exprima

ideile pe care să le materializeze prin execuție; să știe să deseneze planurile, să aprofundeze geometria, optica și matematica; să cunoască istoria și filosofia, să priceapă muzica, astronomia și științele naturii.

La această școală înaltă s-a format viitorul inginer *Martin Bercovici*, care avea cunoștințe enciclopedice de care s-a folosit oriunde a fost chemat să lucreze nemijlocit sau să conducă procesele de producție.

TÂNĂRUL INGINER ELECTROMECHANIC ANGAJAT LA SOCIETATEA GENERALĂ DE GAZ ȘI ELECTRICITATE DIN BUCUREȘTI

După absolvirea Politehnicii din București, tânărul inginer a pășit, cu încredere în viitor, să se angajeze la prestigioasa Societate Generală de Gaz și Electricitate din București (SGGE). Era încurajat de buna pregătire pe care o avea din facultate și de faptul că a fost remarcat de profesori valoroși care l-au inițiat în tainele ingineriei. De altfel, profesorii săi i-au recomandat să se angajeze la această societate care avea ca obiectiv electrificarea capitalei și alimentarea cu gaze naturale produse din cărbuni.

Societatea pe acțiuni la care a început să lucreze, fusese înființată, în anul 1906, de o firmă cu capital francez și, ulterior, a fost concesionată Primăriei Municipiului București, care a cumpărat întregul pachet de acțiuni. Directorul general al SGGE era, pe atunci, inginerul Nicolae Caranfil, care cumula și funcția de director general al Uzinelor Comunale București (UCB), o remarcabilă personalitate în domeniul ingineriei, care prin imaginația sa creatoare a contribuit la modernizarea capitalei României, orașul București, după primul război mondial.

Directorul general al SGGE, ing. Nicolae Caranfil, o persoană sobră, dar plăcută, l-a primit cu condescendență, căldură și simpatie pe tânărul solicitant al unui post de inginer. Pe atunci, marile societăți productive urmăreau de pe băncile școlii evoluția tinerilor pe care doreau să îi angajeze.

Directorul era informat foarte bine despre activitatea tânărului ca student în cadrul Politehnicii și, după o îndelungată convorbire, l-a repartizat să lucreze în sectorul de electrotehnică, Secția studii și protecția rețelei. În acel an, 1926, când s-a angajat *Martin Bercovici*, nevoia de energie electrică era foarte mare în orașul București.

După primul război mondial, în capitala României Mari - reîntregită, populația și numărul de clădiri (locuințe, administrative și industriale) au evoluat rapid.

De la începutul secolului al XX-lea, populația a crescut de la 250000 de locuitori, până la 600000 de locuitori, orașul cuprinzând și o serie de localități suburbane. Multe străzi ale capitalei nu erau luminate noaptea, iar pentru luminarea stradală, în zonele centrale se utilizau felinare cu gaz lampant. Exista un program de dotare a orașului cu instalații necesare pentru producerea și distribuția energiei în oraș, pentru ca populația să poată trăi și să muncească în condiții bune, la nivelul locuitorilor din marile capitale europene.

Tânărul inginer a fost angajat șef serviciu pentru materializarea proiectelor existente, dar și-a adus contribuția prin soluții originale la producția și distribuția energiei electrice în capitala țării. La început, din 1926 până în 1930, sub îndrumarea directorului tehnic prof. ing. I. Radu Ștefănescu, a lucrat la programul înșușit de Primăria Municipiului București și a condus lucrările de dezvoltare a surselor și rețelei de distribuție a energiei electrice. *Martin Bercovici* a fost inginerul care s-a ocupat de realizarea rețelei electrice, de transport și distribuție a capitalei.

Bazat pe gândire proprie a întocmit un proiect de alimentare a oraşului Bucureşti printr-o reţea de 5kV, un inel de 30 kV şi conectarea la hidrocentrala Dobreşti în 110kV prin Târgovişte la Bucureşti.

A condus: lucrările de instalare, în 1929, la centrala diesel-electrică de la Filaret, a unui grup de 3,5 MW; instalarea, între 1926-1929, la centrala termo-electrică de la Grozăveşti, a două grupuri de 10,4 MW şi 16 MW; punerea în funcţiune, în 1930, a unei noi centrale hidroelectrice la Dobreşti, de 16 MW, pe cursul superior al Ialomiţei. A colaborat la mărirea capacităţii reţelei electrice de distribuţie la 30 kV.

Din datele statistice se poate constata evoluţia dezvoltării electrificării oraşului Bucureşti, la care inginerul *Martin Bercovici* a avut o contribuţie importantă, prin proiectele realizate în cadrul SGGE şi urmărirea execuţiei acestora. Dinamica acestor lucrări ingineresti se prezintă astfel:

	1930	1940
- lungimea totală a reţelelor (km)	1430	4012
- străzile electrificate (km)	204	661
- energie electrică produsă anual (GWh)	75	2003

În anul 1940, după afirmaţia specialiştilor, capitala României – Bucureştiul – era un oraş complet electrificat. La aceste realizări inginerul Bercovici a avut o contribuţie esenţială.

Concepțiile sale teoretice originale, privind electrificarea capitalei, le-a expus și publicat la Asociația Generală a Producătorilor și Distribuitorilor de Energie Electrică (1933) în Buletinul AGIR, în buletinul Societății Politehnica, în Buletinul Institutului Român de Energie – IRE și la Congresul de la Paris din 1936. O etapă a activității și creației ingineresti avea să fie încheiată în anul 1940, luna septembrie, când legalitatea a fost înfrântă de teroarea rasială nazistă instaurată de Garda de Fier legionară. În acel septembrie, nori grei, negri, prevestitori ai unei perioade apocaliptice, aveau să se abată asupra României. Inginerii evrei au fost excluși din Colegiul Inginerilor pe motivele rasiale preconizate de conducerea nazistă a Germaniei, iar avocații evrei au fost excluși din barou și, ulterior, din toate serviciile publice. După paisprezece ani de muncă și realizări importante în cadrul SGGE, inginerul *Martin Bercovici* a fost scos din rândurile personalului societății și dat afară pe principiile legilor naziste ale românizării întreprinderilor. Directorul SGGE, ing. Nicolae Caranfil, a fost și el scos din funcție de conducerea extremistă de dreapta și timp de cinci ani a stat într-un „*lung concediu*”, după cum afirma el. La conducerea SGGE, ca director a fost numit savantul energetician Dimitrie Leonida, om preocupat de știință și energetică, care nu a făcut nici un fel de politică.

Prevăzând viitorul, *Martin Bercovici*, cu multă dăruire avea să își dedice activitatea și viața educației tehnice a tinerilor studenți evrei excluși din învățământ pe baza acelorași obscure legi rasiale antiumane. SGGE, însă, nu putea renunța în totalitate la serviciile marelui și cunoscutului inginer energetician care devenise greu de înlocuit, deși nu mai era încadrat și nu figura

printre salariați. Chiar din primele zile de după trecerea României a continuat să lucreze clandestin de partea aliaților Națiunilor Unite (USA, Anglia și Franța), din septembrie 1944, avea să își continue activitatea, în deplină legalitate, la SGGE. Sarcina principală a inginerului Bercovici, în acele timpuri grele, era să refacă instalațiile electrice distruse în timpul războiului de bombardamentele aviației. În anul 1947, a fost numit subdirector general-tehnic la SGGE, funcție în care a desfășurat o amplă activitate. După repararea distrugerilor din timpul războiului, a acționat și pentru dezvoltarea instalațiilor și rețelei de distribuție a electricității.

Prof. univ. dr. ing. C. Dinculescu, membru al Academiei Române, fost rector al Politehnicii din București, în lucrarea „*Electrificarea României de la începuturi până în 1950*”, sintetizând activitatea și contribuțiile originale ale inginerului *Martin Bercovici* la SGGE în perioada 1926-1948, scria:

„ - *a participat la dezvoltarea și modernizarea instalațiilor de alimentare cu energie electrică a capitalei, pe baza unei concepții unitare;*

- *a introdus metode de protecție a instalațiilor electrice adaptate structurii rețelelor;*

- *a condus, a proiectat, a montat și a pus în funcțiune, în colaborare cu subalternii lui, obiective de importanță deosebită – stațiile electrice de 110 kV, a realizat rețelele de 30 kV, stația de 30/5 kV și a reorganizat rețelele de 5 kV ale capitalei României;*

- *a introdus tarife promoționale, pe baza unor calcule matematice științifice;*

- *a reconstruit capacitățile de producție și rețelele de distribuție ale capitalei distruse în timpul ostilităților celui de-al doilea război mondial”.*

OPONENT AL BARBARIEI PRIN EDUCAȚIE: ȘCOALA BERCOVICI

Condițiile în care a înființat școala

Activitatea inginerească, deosebit de valoroasă și prolifică, a lui *Martin Bercovici*, în slujba intereselor locuitorilor capitalei României, a fost întreruptă brusc în anul 1940, pe baza inumanelor legi rasiale. Scos în afara legii, fără dreptul de a munci în specialitatea în care și-a dovedit competența, ca de altfel întreaga populație evreiască, și-a dedicat toată capacitatea pentru pregătirea profesională, în domeniul ingineresc, a tinerilor evrei alungați în mod barbar din toate formele de învățământ românesc. În acest sens, a depus o muncă uriașă pentru a-i pregăti pe acei tineri pentru timpuri pe care le întrezărea mai bune și a le susține moralul și încrederea în viitor. Timp de patru ani, între 1940 și 1944, a fost conducătorul unui grup de rezistență intelectuală împotriva cruntei barbarii naziste care, pe baza unei ideologii draconice a „rasei superioare pură - germane” era menită să domine pământul, ducând la sclavie celelalte popoare.

Dacă toate popoarele din Europa erau supuse purificării etnice, evreii în special prin legile naziste, au fost vânați și omorâți în lagăre, pe baza conceptului „soluția finală”, care prevedea excluderea prin ucidere a întregii populații evreiești. În aceste condiții tragice, inginerul *Martin Bercovici*, cu eroism într-o lume plină de pericole, a reușit să creeze o școală tehnică de cel mai înalt nivel, la care să se instruiască tinerii evrei pentru a deveni ingineri.